

บทที่ ๒

บริษัทลงทุนข้ามชาติ

ตอนที่ ๑

กำเนิดและลักษณะของบริษัทลงทุนข้ามชาติ

นิยามของบริษัทลงทุนข้ามชาติที่ใช้ในปัจจุบันแตกต่างกันตามแต่การกำหนดของสถาบันแต่ละแห่ง เช่น ตามที่ Harvard Multinational Enterprises Project นิยามไว้ว่า เป็นบริษัทที่มีกิจการในต่างประเทศอย่างน้อย ๕ ถึง ๖ ประเทศ หรือตามที่ Tariff Commission ในสหรัฐอเมริกากำหนด จะต้องมียอดขายสุทธิ ๑๐๐ ล้านดอลลาร์ต่อปีขึ้นไป และมีการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (direct investment) ร้อยละ ๑๕ ถึง ๒๐ ของการลงทุนของบริษัทฯ โดยอยู่ในรูปของการถือหุ้นอย่างน้อยร้อยละ ๒๕ ของทุนเรือนหุ้นของกิจการนั้น^๑ และตามนิยามของสหประชาชาติที่ใช้เฉพาะกิจการที่มี ยอดขายเกินกว่า ๑๐๐๐ ล้านดอลลาร์ ซึ่งได้ทำการสำรวจล่าสุดในปี ๒๕๑๔ พบว่ามีถึง ๔๖๒ บริษัท และมีสำนักงานใหญ่ (parent company) อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ เยอรมันนี เป็นต้น^๒

^๑Lall, Sanjaya and Paul, A Streeton, Foreign Investment Transnationals and Developing Countries, p. 10.

^๒United Nations, Transnational Corporations in World Development: A Re-Examination, (United Nations Publication, 1978), pp. 288 - 311.

อาจจะกล่าวได้ว่า นับแต่บริษัทฮิสทอนิยได้เข้าดำเนินการในอินเดียนเดียในศตวรรษที่ ๑๘ รวมทั้งการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรปอื่น ๆ ที่เข้าไปทำการค้า การสาธารณสุขโรค การรถไฟ ในประเทศต่าง ๆ ในยุคเดียวกันนั้น ตลอดจนถึงการขุดค้นหาแร่ธาตุและทรัพยากรธรรมชาติในดินแดนลาตินอเมริกา เอเชีย แอฟริกา และออสเตรเลีย บรรษัทลงทุนข้ามชาติก็ได้มีกำเนิดขึ้นตั้งแต่นั้นมา และยังคงดำเนินกิจการค้า การผลิต และการเงิน โดยสามารถยึดครองตลาดในแหล่งต่าง ๆ ของโลกมาได้จนถึงปัจจุบัน^๑

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๙ ได้ก่อให้เกิดโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบใหม่ขึ้น คือ มีบริษัทขนาดใหญ่ไม่กี่แห่งทั้งบริษัทการผลิตและบริษัทการเงินที่ผูกขาดการผลิตและเป็นศูนย์รวมของทุนเกิดขึ้น และการขยายตัวออกไปลงทุนในต่างประเทศก็เพื่อจะครองแหล่งวัตถุดิบ และตลาดสินค้าไว้ก่อน หรือเข้าไว้ในระดับสูง และรักษาอำนาจการผูกขาดไว้ในแหล่งที่เข้าไปลงทุน ขณะเดียวกันเมื่ออัตราผลตอบแทนจากต่างประเทศอยู่ในระดับสูง การขยายตัวของบริษัทก็เป็นที่ไปรวดเร็วยิ่งขึ้น

ลักษณะสำคัญของบรรษัทเหล่านี้ที่เห็นได้ชัดคือ มีขนาดใหญ่และมีสาขากระจัดกระจายอยู่ทั่วไป และการปฏิบัติการของสาขาแต่ละแห่ง จะต้องสอดคล้องกับศูนย์กลาง คือ บริษัทแม่ ซึ่งถึงแม้จะมีอิสระในการปฏิบัติงานของแต่ละสาขา แต่ก็ต้องดำเนินไปภายในกรอบแผนงานที่สำนักงานใหญ่ได้วางไว้ ดังนั้น ผลงานที่แต่ละสาขาได้ทำให้บรรษัทจะพิจารณาจากความสามารถที่ช่วยให้กำไรรวมของบรรษัทเพิ่มขึ้นมากกว่าตัดสินใจกำไรของแต่ละสาขา^๒

^๑Tugondhat, Christopher, The Multinationals, (Penguin Book, 1971), p. 30.

^๒Ibid., pp. 31 - 32.

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงการขยายตัวของบริษัทลงทุนข้ามชาติ ๒ บริษัท คือ บริษัทมิตซูบิ และบริษัทแอสตันคาร์ต ออย เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงการเจริญเติบโตของบริษัทลงทุนข้ามชาติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการสำรวจของ The Oriental Economist ในเดือนเมษายนปี ๒๕๑๖ การลงทุนของมิตซูบิภายใต้ชื่อ "บริษัทมิตซูบิ" มีบริษัทอยู่ในต่างประเทศทั้งสิ้น ๑๖๕ แห่ง ด้วยจำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น ๒๕๘ ล้านดอลลาร์ และเงินให้กู้แก่บริษัทในต่างประเทศ ๗๕๕ ล้านดอลลาร์ จัดเป็นบริษัทที่มีการลงทุนในต่างประเทศสูงสุดของญี่ปุ่น ทั้งนี้ไม่ับการลงทุนภายใต้ชื่ออื่น ๆ เช่น มิตซูบิ ไมนิ่ง แอนด์ สเมลติง^๑

กิจการของมิตซูบิแห่งแรกเริ่มดำเนินการตั้งแต่กลางศตวรรษที่ ๑๗ โดยนายมิตซูบิ โชคุเบอิ แต่กิจการได้มาเจริญรุ่งเรืองในยุคมิตซูบิ ฮะจิโรเบอิ ผู้มีความสามารถในการระดมทุนจากประชาชน และให้กู้แก่กิจการต่าง ๆ จนทำให้เขาได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกในระบบทุนนิยมทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมคนแรกของญี่ปุ่น และมิตซูบิผู้นี้เองที่เป็นผู้นำเอาการวิจัยตลาดเข้ามาช่วยในกิจการค้า โดยเดินทางไปตามหัวเมืองเพื่อหาข้อมูลทางการค้า นอกจากนี้ยังได้ริเริ่มการโฆษณาสินค้ารวมทั้งการฝึกอบรมพนักงานทั้งด้านการค้าและการศึกษา ซึ่งมิตซูบิมีอยู่มากมายหลายร้อยคนในกลางศตวรรษที่ ๑๗^๒

วิธีการที่สำคัญของมิตซูบิเพื่อขยายชื่อเสียงคือ การก่อตั้งสาขาใหม่ทุกครั้งจะต้องอยู่ภายใต้ชื่อมิตซูบิทั้งสิ้น และสาขาใหม่จะต้องซื้อสัตย์ต่อสถาบันเดิมอย่างเด็ดเดี่ยว (ตามคำนิยมของซามูไร) ในระยะต่อมามิตซูบิได้ก่อตั้งมิตซูบิคุมิ อันเป็นองค์การบริหารระดับรองเพิ่มขึ้นเพื่อบริหารกิจการค้าทั้งหมด ก่อตั้งธนาคารเพื่อผนวกเข้ากับการค้าและทำให้กิจการมั่นคงขึ้น เป็นกลุ่มผู้ก่อตั้งอุตสาหกรรมโดยใช้นโยบายลอกเลียนเครื่อง

^๑ สภาหอการค้าไทย, ญี่ปุ่นกำลังทำอะไรในประเทศไทย, (๒๕๑๗) หน้า ๓-๔.

^๒ "มิตซูบิกับการเมืองและเศรษฐกิจของญี่ปุ่น," ใน วารสารเศรษฐกิจ, (ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔๐) หน้า ๒๖ - ๓๐.

จักรกลจากต่างประเทศ แทนที่จะเป็นผู้สั่งซื้อเพียงอย่างเดียว จนทำให้ในศตวรรษที่ ๑๘ มิตซุยเป็นเจ้าของโรงงานทอผ้าที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น ๖ แห่ง และในปลายศตวรรษที่ ๑๘ มิตซุยก็เป็นผู้บุกเบิกในกิจการเหมืองแร่ที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่ เป็นผู้นำทางการเงินและอุตสาหกรรมที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังมีกิจการพาณิชย์น้ำก็เป็นของตนเอง โดยเริ่มเปิดเดินเรือเพื่อขนถ่ายหิน จากเหมืองในญี่ปุ่นไปสู่เมืองท่าในเอเชีย รับวัตถุดิบและสินค้า-เกษตรกรรมจากแหล่งต่าง ๆ เข้ามารขายในญี่ปุ่น^๑

ในระยะหลังที่กิจการของมิตซุยได้ขยายกว้างออกไป ผู้บริหารงานที่สำคัญไม่ใช่ทายาทของตระกูลอีกต่อไป แต่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารบุคคลซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาของมิตซุย และมีลักษณะเด่นที่ควรจะกล่าวถึงคือ มักจะคัดเลือกบุคคลที่มาจากตระกูลขามูไร ได้รับการศึกษาดี บุคคลผู้ได้รับการคัดเลือกให้รับตำแหน่งสำคัญ ๆ ของธนาคารมิตซุย ในระหว่างปี ๒๔๓๔ นั้น ต่อมาได้กลายเป็นรัฐมนตรีของญี่ปุ่นถึง ๓ คน^๒

ความมุ่งมั่นในการพยายามเป็นผู้นำทางการค้า แสดงออกโดยคนในสกุลมิตซุยคนหนึ่ง ที่ได้เขียนตำราเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของอำนาจการค้าในมือ และป้องกัน การล้มละลาย ซึ่งเป็นหนังสือที่นำชื่อเสียงมาสู่สกุลมิตซุยจนถึงศตวรรษที่ ๒๐ ปัจจุบัน มิตซุยได้เข้าร่วมหุ้นกับบริษัทขนาดยักษ์อื่น ๆ เช่น เยนเนอรัลอีเลคทริก ในบริษัทชิบะฮุระอีเลคทริก^๓ เมื่อมิตซุยได้เข้าไปมีส่วนในการลงทุนทั่วโลก อาจกล่าวได้ว่า การซื้อปัจจัยการผลิตจากบริษัทหนึ่ง เพื่อนำไปผลิตในอีกบริษัทหนึ่งแล้วขนส่งโดยเรือของอีกบริษัทหนึ่ง เพื่อนำไปขายในประเทศต่าง ๆ โดยผ่านตัวแทนการค้าในแต่ละประเทศ กระบวนการทั้งสิ้น

^๑ เรื่องเดียวกัน, ในวารสารเศรษฐกิจ, (ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๘๒), หน้า ๒๖-๒๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, ในวารสารเศรษฐกิจ, (ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๘๓), หน้า ๒๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน

เป็นการถ่ายทอดสินค้าทั้งหมดภายในมือของมิตซูบิชิทั้งสิ้น จึงไม่เป็นที่สงสัยเลยว่า มิตซูบิชิสามารถผูกขาดการค้าและการผลิตได้อย่างไร โดยไม่มีคู่แข่งชั้นใดจะทำลายได้ตลอดระยะเวลา ๓๐๐ ปี

ในขณะที่บริษัทมิตซูบิชิกำลังสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจในญี่ปุ่นและดินแดนใกล้เคียง บริษัทแอสตนดาร์ต ออย ก็ได้สร้างอำนาจการผูกขาดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ ๑๙ ความยิ่งใหญ่ของบริษัทนี้ยังคงปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน จากกลุ่มผู้ผลิตและค้าน้ำมันรายใหญ่ของโลก บริษัทแอสตนดาร์ต ออย แห่งแคลิฟอร์เนีย มียอดขายทั้งสิ้น ๑๙,๔๓๔ ล้านดอลล่าร์ ในปี ๒๕๑๔ ในจำนวนนี้เป็นยอดขายในต่างประเทศร้อยละ ๕๙ เป็นอันดับ ๖ รองจาก Exxon, Royal Dutch, Texaco, Mobil และ National Iranian Oil ถึงแม้จะมียอดขายเป็นรอง ๕ บริษัทใหญ่ แต่ประวัติการพัฒนาของบริษัทนี้ เนื่องจากอัตราการเติบโตที่รวดเร็ว และการสร้างอำนาจผูกขาดที่มีอิทธิพลสูงสุดในสหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่แล้ว^๑

นับตั้งแต่มีการค้นพบน้ำมันในเพนซิลวาเนีย เมื่อนำไปกลั่นแล้วจะได้น้ำมันที่ใช้จุดตะเกียงได้ดีกว่าน้ำมันที่กลั่นจากถ่านหิน ในปี ๒๓๙๔ การผลิตน้ำมันในสหรัฐฯ ก็เริ่มขึ้น ในระยะแรกราคาน้ำมันดิบขึ้น ๆ ลง ๆ ตามแต่จะมีการค้นพบน้ำมันใหม่ หรือการค้นพบการใช้ประโยชน์จากน้ำมัน เมื่อ จอห์น ดี ร็อกกีเฟลเลอร์ ได้ถูกส่งมาสำรวจการลงทุนในธุรกิจนี้ เขาพบว่ากิจการกลั่นน้ำมันจะเป็นการลงทุนที่ปลอดภัยและสร้างกำไรให้ดีกว่า และเมื่อกิจการให้ผลตอบแทนดีพอสมควร การขยายการกลั่นน้ำมันออกไปโดยขยายหุ้นส่วนใหม่ก็ช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำมันก๊าดลงด้วย ผลกำไรเกือบทั้งหมดได้นำมาลงทุนเพิ่มในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างถังน้ำมันขึ้นใช้เอง จนกระทั่งถึงปี ๒๔๑๓ บริษัทของร็อกกีเฟลเลอร์สามารถกลั่นน้ำมันได้ถึงหนึ่งในห้าของกิจการกลั่นน้ำมันทั้งหมดของแคลิฟลอเนีย และบริษัทก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น แอสตนดาร์ต ออย แห่งโอไฮโอ นับแต่นั้นมา

^๑United Nations, p. 234.

เพื่อรักษาความยิ่งใหญ่และเสถียรภาพของบริษัทร็อกกี้เฟลเลอร์ ได้ซื้อกิจการ
 กลั่นน้ำมันอื่น ๆ อีก ๒๐ แห่งในแคลิฟอร์เนีย และในรัฐอื่น ๆ เช่น นิวเจอร์ซีย์ ฟิลาเดเฟีย
 มิลติมอร์ ซึ่งล้วนเป็นกิจการขนาดใหญ่ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าคุณแข่งขันจะไม่พอใจหรือไม่อยาก
 ขายกิจการให้แอสตันคาร์ด ออย ก็ตาม ร็อกกี้เฟลเลอร์ก็ใช้เล่ห์กลต่าง ๆ เช่น การให้
 จอห์น อาร์โนลด์ ผู้เคยต่อต้านเขารวบรวมเจ้าของโรงกลั่นน้ำมันเล็ก ๆ เป็นบริษัทเพื่อ
 แข่งขันกับแอสตันคาร์ด ออย ชื่อ แอควิวออย อันมีบริษัทกลั่นน้ำมัน ๒๕ แห่งในเพนซิลวาเนียตะวันตก
 และในที่สุดก็รวมเข้ากับบริษัท เขาทิมปรูฟแมนท์ ซึ่งเป็นบริษัทที่ถือหุ้นโดยกลุ่มของร็อกกี้เฟลเลอร์

เล่ห์เหลี่ยมอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยร็อกกี้เฟลเลอร์เพื่อตัดคู่แข่ง เช่น การ
 ตกกลางกับบริษัทรถไฟเพนซิลวาเนีย ฮีรี และนิวเจอร์ซีย์ เซนทรัล เพื่อขอลดอัตราค่าขนส่งน้ำมัน
 ลงร้อยละ ๕๐ และบริษัทรถไฟจะต้องจ่ายค่าขนส่งน้ำมันที่ไม่ใช่ของบริษัท เขาทิมปรูฟแมนท์
 ร็อกกี้เฟลเลอร์ได้ใช้ประโยชน์จากบริษัทนี้จนถึงปี ๒๔๑๔ รัฐสภาของเพนซิลวาเนียได้ถอนใบ
 อนุญาตของบริษัท แต่จนถึงเวลานั้น เขาก็ได้ใช้บริษัทนี้ให้เป็นประโยชน์ในการรวมกิจการ
 กลั่นน้ำมันในรัฐนี้เข้าเป็นของเขา เพื่อเสถียรภาพในตลาดน้ำมัน ในปี ๒๔๒๓ แอสตันคาร์ด
 ออย ได้เข้าควบคุมกิจการกลั่นน้ำมันของประเทศถึงร้อยละ ๙๐ ควบคุมท่อส่งน้ำมัน
 ขบวนการไฟส่งน้ำมัน และกิจการขนส่งน้ำมัน เกือบทั่วประเทศ

เช่นเดียวกับที่มีตูดเห็นความสำคัญของการตั้งมิตซูบิชิ เพื่อการบริหารงานที่มี
 ประสิทธิภาพ การก่อตั้งทรัสต์ของแอสตันคาร์ด ออย ก็เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน ต่างกันแต่ว่า
 มิตซูบิชิเป็นองค์การขนาดรองลงไป แต่ทรัสต์เป็นการรวมตัวเพื่อให้ใหญ่ขึ้น บริษัทเล็ก ๆ
 ที่เข้าร่วมทรัสต์กับแอสตันคาร์ด ออย จะถือหุ้นในทรัสต์เพื่อรับเงินปันผล และต้องยกหุ้นของตน
 ให้แก่กรรมการบริหารทั้ง ๙ คนของแอสตันคาร์ด ออย คณะกรรมการสูงสุดของทรัสต์จะทำ
 หน้าทีวาทนโยบายและควบคุมแผนการดำเนินงาน มีการจัดการบริหารบริษัทที่รวมอยู่ในทรัสต์
 อย่างมีระเบียบ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายหลัก มีหลักการปฏิบัติอื่น ๆ เพื่อให้สินค้าได้
 มาตรฐานและต้นทุนต่ำ

ถึงแม้ว่าแอสตนคาร์ต ออย แห่งโอไฮโอจะถูกถอนใบอนุญาตในปี ๒๕๓๕ แต่บริษัทนี้ก็มิได้เข้าดำเนินการแบบทรัสต์ในนิวเจอร์ซีย์เรียบร้อยแล้ว เนื่องจากกฎหมายของรัฐนี้อนุญาตให้บริษัทถือหุ้นในอีกบริษัทหนึ่งได้ และถึงแม้ในศตวรรษใหม่ ศาลฎีกาของสหรัฐจะได้สั่งให้แอสตนคาร์ต ออย แบ่งแยกออกจากกันเป็นอิสระ ทำให้สาขาแต่ละแห่งต้องแข่งขันกันเอง รวมทั้งเผชิญหน้ากับคู่แข่งอื่น ๆ เช่น บริษัทกัลฟ์ออย ซึ่งควบคุมกิจการน้ำมันขนาดใหญ่ในเท็กซัสร่วมกับเท็กซาคโอ ที่ให้ความสนใจต่อการผลิตน้ำมันเบนซิน ซึ่งต่อมามีความสำคัญกว่าน้ำมันก๊าดที่แอสตนคาร์ต ออย ตั้งหน้าตั้งตาผลิตอยู่ ยิ่งกว่านั้นในตลาดต่างประเทศ แอสตนคาร์ตออยก็ต้องเจอกับคู่แข่งอื่น ๆ เช่น โรเยลคัทซ์และเชลล์ ทำให้อำนาจการผูกขาดของแอสตนคาร์ตออยได้ถูกรีดรอนลงมาก แต่ประวัติการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจก็ยังคงเป็นที่น่าสนใจอยู่จนถึงทุกวันนี้^๑

แม้ว่ามิตซูบิชิและแอสตนคาร์ตออยจะมีกำเนิดต่างระยะเวลากัน และในทุกวันนี้ต่างครองความเป็นใหญ่ในธุรกิจต่างชนิดกัน ขณะที่มิตซูบิชิมีการขยายตัวในแนวนอน คือลงทุนในธุรกิจหลาย ๆ ชนิด และแอสตนคาร์ตออยขยายการลงทุนในแนวตั้ง โดยรวบรวมกระบวนการผลิตน้ำมันทั้งหมดเข้าด้วยกัน ความเหมือนกันของทั้งสองบริษัทก็คือการพยายามสร้างอำนาจการผูกขาด ทั้งโดยการตั้งสาขาใหม่หรือผลิตสินค้าใหม่ ๆ ตามแบบของมิตซูบิชิหรือการทำลายคู่แข่งขึ้นทั้งโดยการชกชนหรือทำให้คู่แข่งขึ้นขาดทุน แล้วเข้าซื้อกิจการตามแบบของแอสตนคาร์ตออย และอำนาจการผูกขาดก็สร้างกำไรมหาศาลให้แก่บริษัทอย่างไม่หยุดยั้ง

^๑จอห์น แคมเบอเลน, นักวิสาหกิจอเมริกันประวัติศาสตร์ธุรกิจสหรัฐอเมริกา, แปลโดย โกวิท ว่างศ์สุวรรณท์ และ สุภัทรา นิลวัชระ, กรุงเทพมหานคร (แพรวพิตยา ๒๕๒๐), หน้า ๑๙๐ - ๒๐๑.

บทบาทของบริษัทลงทุนข้ามชาติในโลกที่สาม

จากการศึกษาของสหประชาชาติพบว่า บริษัทลงทุนข้ามชาติที่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศพัฒนาแล้ว ได้ทำการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาหนึ่งในสามของสินทรัพย์ต่างประเทศทั้งหมด และลักษณะของการลงทุนในระยะหลัง ๆ เป็นแบบกระจุกตัวอยู่เฉพาะบางอุตสาหกรรมและอยู่ในบางประเทศ ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีฐานะดีและมีขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นว่าบริษัทต้องการตลาดภายในขนาดใหญ่ มากกว่าการพยายามเข้าไปตั้งสาขาในประเทศที่มีการส่งวัตถุดิบออก เพื่อลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นแนวความคิดเดิม การเข้ามผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้านี้ เป็นการสร้างบรรยากาศของการเริ่มตลาดใหม่ และผู้ที่สามารถเข้ายึดครองตลาดได้ก่อนย่อมมีโอกาสกอบโกยกำไรไปได้มากกว่า^๑

สถานการณ์หนึ่งซึ่งดึงดูดการลงทุนของบริษัทในประเทศเหล่านี้ คือ การอำนวยความสะดวกการลงทุนจากต่างประเทศโดยรัฐบาลของประเทศเหล่านั้น ส่วนใหญ่อยู่ในรูปการจัดตั้งองค์การหรือออกกฎหมายเพื่อเอื้ออำนวยต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น นโยบายของกลุ่ม Andean Common Market^๒ ซึ่งสนับสนุนการลงทุนที่ก่อให้เกิดการรวมตัวของภูมิภาคส่วนนั้น หรือเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของแต่ละประเทศ กิจกรรมนั้น ๆ มีสิทธิส่งเงินออกได้ถึงร้อยละ ๒๐ ของผลกำไร หรือเครื่องมือของรัฐบาลสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ซึ่งจัดตั้งเจ้าหน้าที่พัฒนาอุตสาหกรรม (Industrial Development Authority : IDA) ศูนย์อบรมพนักงานอุตสาหกรรม^๓ การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลในรูปต่าง ๆ เหล่านี้ อาจทำให้จำนวนเงินลงทุนจากต่างประเทศดูมีความสำคัญมากกว่าความเป็นจริง

^๑United Nations. pp. 56 - 58.

^๒Ibid., p. 162.

^๓Long, Frank. "Foreign Direct Investment in an Underdeveloped European Economy - The Republic of Ireland," World Development, Vol. 4 No. 1, 1976, pp. 72 - 74.

ผลจากการลงทุนต่างประเทศในประเทศเหล่านี้ ได้มีนักวิจัยหลายคนวัดผลทางเศรษฐกิจของการลงทุนโดยใช้ตัวอย่างประเทศกำลังพัฒนาในแถบต่าง ๆ กันของโลก เช่น งานของ Tony Killick^๑ ศึกษาถึงกิจการเหมืองเพชรในประเทศเซียร์รา ลีโอน (Sierra Leone) ในแอฟริกา ว่าสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศอย่างไรบ้าง ผลกระทบของอุตสาหกรรม ทั้งผลที่สะท้อนไปข้างหน้าและย้อนหลัง (forward and backward linkage effect) รวมทั้งการวัดผลที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ การผลิตแร่ในเหมืองแร่ส่วนใหญ่เป็นแบบ once and for all ซึ่งเป็นเฉพาะกิจการที่ชาวต่างประเทศเป็นเจ้าของ เหมืองแร่มีส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติร้อยละ ๑๔ ในระหว่างปี ๒๕๑๑ - ๒๕๑๒ และทำรายได้เข้าประเทศร้อยละ ๕๐ ของการส่งออกทั้งหมด แร่ที่สำคัญคือ เพชร เหล็ก และบอร์ไซต์ ซึ่งเจ้าของรายใหญ่เป็นบริษัทอังกฤษและสหรัฐอเมริกา การผลิตเพชรสองในสามของประเทศนี้ ส่วนใหญ่เป็นของ Leone Selection Trust ของอังกฤษ นอกนั้นเป็นของชาวพื้นเมืองที่ยังใช้เครื่องมือแบบเก่า กิจการเหมืองแร่ของชาวต่างชาติทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ประเทศนี้ร้อยละ ๓๔ ของมูลค่าเพิ่มทั้งหมดที่เกิดจากกิจการประเภทนี้ สำหรับผลกระทบต่อข้างหน้าและย้อนหลังของอุตสาหกรรมนี้มีอยู่น้อย เนื่องจากไม่มีความต้องการปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่ทำได้จากในประเทศ และผลผลิตที่ได้ทั้งหมดส่งออกต่างประเทศ ในด้านการจ้างแรงงานร้อยละ ๐.๘๓ ของกำลังแรงงานทั้งหมดทำงานให้เหมืองในงานที่ไม่ต้องการทักษะพิเศษ งานที่มีฝีมือหรืองานบริหารอยู่ในมือของชาวต่างประเทศ ดูได้จากการส่งรายได้กลับถึง ๕๐๐,๐๐๐ ปอนด์ จากจำนวนค่าจ้างที่จ่ายในกิจการนี้ทั้งหมด ๒,๔๕๐,๐๐๐ ปอนด์ และประโยชน์ด้านอื่น ๆ เช่น ภาษีเงินได้ซึ่งสูงถึงร้อยละ ๔๕ ของกำไร รวมทั้งความสามารถที่นำเงินเข้าประเทศ

^๑Killick, Tony. "The Benefits of Foreign Direct Investment and its Alternatives : An Empirical Exploration," Journal of Development Studies, Vol 9. No.2., Jan 1973, pp. 301 - 314.

อย่างมากถึง ๘,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์ ในปี ๑๙๖๗ เมื่อถูกหักด้วยการส่งเงินกลับในรูปแบบต่าง ๆ แล้วคงเหลือให้ประเทศซุทซี ๕.๗ ล้านปอนด์ หรือร้อยละ ๔๓ ของการส่งออกทั้งหมด

ประเทศที่มีการลงทุนในกิจการเหมืองแร่กัน ๆ เช่น ซิมบาวเว บริษัทที่ได้เข้าไปมีบทบาทในการผลิตทองแดง คือ Anglo American Corporations และ British South Africa Company ซึ่งได้เข้ามาวางพื้นฐานทางด้านสาธารณสุขโลก และเหมืองแร่ ปลายศตวรรษที่ ๑๙ ทั้งสองบริษัทเป็นผู้ผูกขาดรายใหญ่ (บริษัททั้ง ๒ แห่งยึดครองกิจการเหมืองตั้งแต่ซิมบาวเวยังใช้ชื่อโรดิเซีย) และมีบทบาทในการพัฒนาประเทศโรดิเซียอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ประเทศนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลก ซึ่งพิสูจน์ได้จากเมื่อใช้นโยบายชาตินิยม (Rhodesianized) มูลค่าของการนำเข้าและส่งออกได้ลดลงอย่างมากในปี ๒๕๐๔^๑ การเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจที่ประเทศเหล่านี้ประสบอยู่ทำให้หลายประเทศเป็นประเทศที่เลี้ยงตัวเองไม่ได้ เมื่อปราศจากความช่วยเหลือของบริษัทฯ โดยเฉพาะจากบุคคลากรที่มีความสามารถ เพราะไม่ได้มีโอกาสฝึกฝนงานในบริษัทฯ

ปัญหาการเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจนี้ไม่ได้เป็นเฉพาะกับประเทศซิมบาวเวเท่านั้น แม้ว่าประเทศของชนผิวขาวที่มีการพัฒนาล่าช้าก็ประสบปัญหาอย่างเดียวกัน เช่น สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ซึ่งประเทศแถบอเมริกาเหนือเข้าไปลงทุนในเหมืองแร่ สังกะสี ตะกั่ว แบบไรท์ แมกเนโทไซต์ รวมทั้งการลงทุนในฟาร์มขนาดใหญ่ ตามการวิเคราะห์ของ Frank Long^๒ กล่าวว่า ในช่วงปี ๒๕๐๑ - ๒๕๑๓ ถึงแม้จะมีเงินทุนไหลเข้ามา แต่ผลทางด้าน การสร้างงานมีน้อยมาก เนื่องจากการผลิตแบบใช้เครื่องจักร (capital intensive) นอกจากนี้ผลทวีคูณของการลงทุน (multiplier effect) ขึ้น ๆ ที่เกิด

^๑Stoneman, Colin. "Foreign Capital and the Prospects of Zimbabwe," World Development, Vol. 4 No.1, 1976. pp. 26 - 48.

^๒Long, Frank. "Foreign Direct Investment in an Underdeveloped European Economy : The Republic of Ireland" p. 76.

แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมมีน้อย เพราะกระบวนการผลิตที่บริษัทนำเข้ามา ที่สำคัญคือ ร้อยละ ๖๐ ของวัตถุดิบ ให้นำเข้าจากต่างประเทศ (จากการผลิต ๑๐ ชนิด) ในปี ๒๕๐๔ ซึ่งระยะนั้นไอร์แลนด์อยู่ในระยะการให้นโยบายพึ่งพาตนเอง (self sufficient development)

ลักษณะที่เป็นอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เป็นผลทางเศรษฐกิจที่วัดได้ชัดเจน แต่ผลกระทบทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมอื่น ๆ เช่น การผูกขาดในการผลิตหลาย ๆ ประเภท ในเรื่องนี้ Frank Long เชื่อว่าในกรณีของไอร์แลนด์ ถึงแม้ประเทศที่เข้าไปลงทุนจะมีหลายประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และแคนาดา การตกลงกันในระหว่างผู้ผลิตเหล่านี้ก็ เป็นไปได้ง่าย และการทำกำไรก็ดีกว่าการแข่งขันกัน^๑ นอกจากนี้ Peter B. Evans ยังได้เน้นว่าการรับทุนจากต่างประเทศจะทำให้เกิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมมากขึ้น ถ้าประเทศนั้นซึ่งมีระดับการพัฒนาต่ำ^๒ นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์หลายคน เชื่อว่าบริษัทฯ จะนำเอาการตั้งราคาโอนสูงกว่าราคาตลาดโลกมาใช้ ความจริงการตั้งราคาโอนนั้น เพียงแต่สาขาของบริษัทฯ ซื้อสินค้าจากบริษัทแม่หรือสาขาในประเทศอื่นเท่านั้น ก็ถือว่าได้เกิดการโอนราคาระหว่างประเทศ (Transfer Pricing) แล้ว การที่จะพิสูจน์ว่าบริษัทได้ใช้การตั้งราคาโอนเป็นการถ่ายเทกำไรออกนอกประเทศทำได้ยาก เนื่องจากการเปรียบเทียบราคาสินค้าซึ่งมักจะมีมาตรฐานที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย งานวิจัยของ C.V. Vaitos ซึ่งศึกษาถึงการตั้งราคาโอนของกิจการเภสัชภัณฑ์ในโคลัมเบีย ปรากฏว่าสาขาของบริษัทฯ ตั้งราคาวัตถุดิบและสารเคมีสูงกว่าราคาในตลาดโลกถึง

^๑Ibid., p. 77.

^๒Evans, B. Peter. "Direct Investment and Industrial Concentration" Journal of Development Studies, Vol.13 No.4, July 1977, p.374.

ร้อยละ ๑๕๕ สูงกว่าบริษัทของประเทศนั้น ๑๐ เท่าตัว^๑ ซึ่งการที่บริษัทจะทำเช่นนี้ได้ เพราะบริษัทเป็นผู้ผูกขาดสารเคมีบางชนิด และการขายวัตถุดิบของบริษัทจะควบคู่ไปกับการซื้อเทคโนโลยีในแบบผูกขาดด้วย หลายประเทศเชื่อว่า การผูกขาดแบบนี้ไม่เอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่ประเทศแม่ ในกรณีเพิ่มทักษะทางเทคนิควิทยาให้แก่ผู้รับทุนและโอกาสของการสูญเสียเงินตราต่างประเทศสำหรับค่าเทคนิคมีมากกว่า

ลักษณะตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น อาจจะอธิบายโดยสรุปได้ว่า การที่บริษัทลงทุนข้ามชาติสามารถพัฒนาจนมีขนาดใหญ่ขึ้นได้เนื่องจาก เมื่อบริษัทเหล่านี้มีขนาดใหญ่ขึ้นในประเทศแม่ (เนื่องจากเป็นเจ้าของกิจการผูกขาดบางอย่างหรือหลายอย่าง) แล้วการลงทุนในประเทศอื่น ๆ ก็อาศัยระบบการเป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจแบบผูกขาดน้อย-ราย (oligopolistic interdependence) และการเป็นเจ้าของความได้เปรียบของระบบผูกขาด (possession of monopolistic advantages) ซึ่งตามที่ Stephen Hymer^๒ ได้เสนอไว้ว่าน่าจะเรียกว่าเป็นทฤษฎี Oligopolistic Explanation of Direct Investment เขาได้เน้นว่า การอธิบายถึงการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทลงทุนข้ามชาติ โดยอาศัยทฤษฎีของนีโอคลาสสิก เช่น ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher-Ohlin ไม่อาจจะเจาะลึกถึงพฤติกรรมที่เป็นจริงของบริษัทฯ ได้ Lall และ Streeten เสนอว่าที่สำคัญคือต้องศึกษาถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรมภายในประเทศผู้ลงทุนออก ความไม่สมบูรณ์ของตลาดในทุกอุตสาหกรรม วิเคราะห์ถึงสาเหตุของความได้เปรียบแบบผูกขาด (Sources of Oligopolistic Advantage) ความได้เปรียบของ

^๑Vaitsos. C.V., Intercountry Income Distribution and Transnational Enterprises, (Oxford University Press, 1974), p. 171.

^๒Lall Sanjaya and Streeten, Paul A., Foreign Investment Transnational and Developing Countries, p. 18.

การลงทุนโดยตรงเหนือการส่งออก (Advantage of Direct Investment over Exporting) และความได้เปรียบของการลงทุนเหนือการขายลิขสิทธิ์ (Advantage of Direct Investment over Licensing)

สาเหตุของความได้เปรียบแบบผูกขาดที่บริษัทมี เนื่องจากมีแหล่งเงินทุนที่ใหญ่กว่าบริษัทท้องถิ่น เพราะสามารถเข้าถึงตลาดทุนในประเทศพัฒนาแล้ว เชื้อไขในการกู้ยืมจากธนาคารในท้องถิ่น หรือสาขาของธนาคารข้ามชาติได้เปรียบบริษัทท้องถิ่น ระบบการบริหารงานมีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะผู้บริหารมักจะคุ้นเคยหรือได้รับการอบรมมาจากสำนักงานใหญ่ให้ตัดสินใจในการเสี่ยง การหาแหล่งวัตถุดิบ หรือตั้งสาขาใหม่ ศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการลงทุนฯ ซึ่งผู้บริหารงานในท้องถิ่นจะขาดประสบการณ์ด้านนี้ ถึงแม้ว่าจะทราบสภาพของตลาดภายในประเทศดีกว่า อีกประการหนึ่งบริษัทฯ มักจะจัดสรรเงินสำหรับการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อหากรรมวิธีการผลิตสินค้าแบบใหม่ รวมทั้งการทำให้สินค้ามีความแตกต่างกัน (differentiation) ซึ่งจะมีผลต่อการบุกตลาด (marketing oriented) งบประมาณส่วนนี้อาจจะรวมไปถึงการซื้อผลงานวิจัยซื้อลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศที่ไม่ใช่การลงทุนโดยตรง (direct research activities) การจัดสรรงบประมาณดังกล่าว ทำให้บริษัทขนาดใหญ่เหล่านี้เป็นเจ้าของสินค้าและวิธีการผลิตที่ทันสมัย และประเทศผู้รับทุนจะต้องจ่ายค่าเทคนิคเหล่านี้ในราคาสูง นอกจากนั้นการจัดการด้านการขายอื่น ๆ เช่น การโฆษณา การตลาด ก็มักจะเป็นไปอย่างได้ผลดี เนื่องจากมีนักวิจัยตลาดที่ศึกษาความเคลื่อนไหวของระบบเศรษฐกิจอยู่เสมอ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ บริษัทขนาดใหญ่มักจะเป็นเจ้าของกระบวนการผลิตในแนวตั้ง ซึ่งจะประหยัดค่าใช้จ่ายในการผลิตได้ดีกว่าบริษัทเล็ก ๆ ซึ่งผลิตเพียงขั้นตอนเดียว การขายโดยตัดราคาก็อาจจะทำได้ง่ายกว่า เพราะสามารถผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าอยู่แล้ว

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วอาจสรุปได้ว่า ความเจริญเติบโตของบริษัทในขั้นแรกนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน (internal factors) และปัจจัยภายนอก (external factors)

ซึ่งมีความสำคัญเท่า ๆ กัน บริษัทมักจะได้เปรียบทางการเงินและเทคนิคการผลิตและ
ในระบะที่นำสินค้าออกสู่ตลาดใหม่ ๆ ต้นทุนต้องอยู่ในรูป diminishing cost

ถ้าเปรียบเทียบผลประโยชน์ของการลงทุนโดยตรงกับการส่งออก หรือการขาย
สิทธิบัตร ถ้าสมมติให้บริษัทฯ สามารถผลิตสินค้าได้ในต้นทุนที่ต่ำมาก การส่งออกก็น่า
จะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าการเข้าไปลงทุนโดยตรง แต่ถ้าพิจารณาถึงเส้นทางการขนส่งรวม
ทั้งค่าระวางสินค้า ถ้าบริษัทฯ จะเลือกลงทุนผลิตสินค้าต่าง ๆ ในประเทศที่ใกล้เคียงกัน
ตามความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ การขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศเหล่านี้ก็น่าจะถูกกว่า
นำสินค้ามาจากประเทศแม่เลยทีเดียว นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลที่ต่อต้านการนำเข้า
ก็เป็นผลให้บริษัทฯ ต้องแปลงตัวเป็นผู้ลงทุนในประเทศแทนที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสินค้าเข้า
มาขาย อีกประการหนึ่งค่าจ้างแรงงานในประเทศที่กำลังพัฒนามักจะต่ำกว่า สาเหตุข้างต้น
จะเป็นเครื่องชี้ว่าเหตุใดบริษัทฯ จึงผลิตสินค้าที่ใช้เทคนิคต่ำในประเทศกำลังพัฒนา เช่น
เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องกีฬา ในประเทศที่เข้าไปลงทุน อีกประการหนึ่งการเข้าไปลงทุน
ผลิตเอง การบุกเบิกตลาดรวมทั้งการสร้างอำนาจผูกขาดจะได้ผลกว่าและรวดเร็วกว่าส่ง
สินค้าเข้าไปขาย โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่มีการกีดกัน ถ้าตลาดสินค้าของบริษัทฯ ต้อง
เป็นแบบแข่งขันน้อยราย การเฝ้ามองปฏิกิริยาของคู่แข่งชั้น (Oligopolistic Reaction)
ก็เป็นเรื่องสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ การลงทุนในต่างประเทศ ในบางกรณีเป็นการหลีกเลี่ยง
การแข่งขันกับบริษัทใหญ่ในประเทศของตนและหันไปลงทุนในประเทศที่มีคู่แข่งน้อยกว่าหรือ
ไม่มีคู่แข่งเลย

การอธิบายถึงการลงทุนต่างประเทศโดยใช้ทฤษฎี Product Cycle ก็สามารถ
ให้คำตอบที่ชัดเจนได้ กล่าวคือ เมื่อมีการประดิษฐ์สินค้าใหม่ขึ้นและตลาดในประเทศ
สามารถตอบสนองการผลิตได้เต็มที่ หลังจากระยะหนึ่งไปแล้วกำไรอาจลดต่ำลง
เนื่องจากการแข่งขัน เกิดความจำเป็นต้องผลิตโดยใช้เทคนิคใหม่ หรือตั้งสาขาใหม่เพื่อ
รักษากำไรของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเปรียบเทียบแล้วว่าการลงทุนในต่างประเทศ
จะดีกว่าการขายตลาดภายในประเทศ เพราะในกรณีการลงทุนโดยตรงนอกจากจะขาย
สินค้าได้แล้ว ยังขายเทคนิคการผลิตได้อีกด้วย ในขั้นต่อมาถ้าสามารถผลิตสินค้าได้ในราคา

ต้นทุนต่ำกว่าที่ผลิตในบริษัทแม่ ก็อาจจะส่งสินค้าในไปขายในแหล่งใกล้เคียงได้อีก สิ่งจูงใจเหล่านี้เรียกว่า Oligopolistic Induced Motivations^๑

ขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงตาม Product Cycle นั้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับนโยบายของประเทศกำลังพัฒนา โดยใช้แผนทางเศรษฐกิจ ในขั้นแรกเป็นโครงการทดแทนการนำเข้า (Import Substitutions) แล้วเปลี่ยนเป็นเน้นหนักที่การส่งออก (Exported Oriented) ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร เพราะผู้วางแผนได้รับการถ่ายทอดแนวคิดของการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจากประเทศที่บริษัทแม่ตั้งอยู่ การใช้นโยบายพัฒนาประเทศทั้งสองทางจึงเท่ากับเพิ่มพูนประโยชน์ให้แก่ประเทศแม่อย่างช่วยไม่ได้

ในกรณีของการขายสิทธิบัตร (Licensing) ซึ่งกระทำอย่างกว้างขวางและเป็นไปได้มากสำหรับบริษัทฯ ที่เป็นเจ้าของกระบวนการผลิตที่เฉพาะเจาะจง การขายสิทธิบัตรนี้เป็นการลงทุนขนาดเล็กประเภทหนึ่ง ซึ่งอาจจะให้ผลดีกว่าการส่งออก หรือการเข้าไปลงทุนเองเพราะตัดปัญหาเรื่องความเสี่ยงได้ แต่ในกรณีที่ประเทศผู้รับทุนมีความสามารถในการดูดซับเทคนิคการผลิตได้ต่ำ การลงทุนโดยตรงจะดีกว่าเพราะมีโอกาสทำกำไรให้แก่บริษัทฯ แม่ได้มากกว่า^๒ ฉะนั้นในประเทศโลกที่สามส่วนใหญ่ บริษัทฯ จึงมักจะเข้าไปลงทุนเองมากกว่า แต่ในกรณีของผู้ซื้อเทคนิคการผลิต โอกาสที่จะถูกขูดรีดจากราคาเทคนิคมีมาก เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข่าวสาร (imperfect information) และผู้ซื้อก็พอใจที่จะซื้อจากผู้ขายแหล่งเดียวในลักษณะ collective input เพราะผู้ซื้อจะได้รับความสะดวกจากการตัดสินใจผลิต และในบางครั้งผู้ซื้ออาจจะขายสินค้าที่ผลิตได้ให้แก่ผู้ขายเทคนิคให้โดยไม่ต้องหาตลาดเอง

^๑Ibid., p. 33.

^๒Ibid., p. 35.

ตอนที่ ๒

กลุ่มบริษัทลงทุนข้ามชาติในประเทศไทย

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศตามที่บันทึกไว้ในบัญชีดุลการชำระเงินของประเทศไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ ถึง ๒๕๒๑ อาจแบ่งได้เป็น ๓ ช่วงคือ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ ถึง ๒๕๑๔ การลงทุนลดจำนวนลงทุกปี จนถึง ๒๕๑๔ - ๒๕๑๗ ที่ปริมาณการลงทุนขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และลดลงในปี ๒๕๑๗ - ๒๕๒๑ ในบรรดาประเทศที่เข้ามาลงทุนทั้งหมดในระยะแรกคือ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ ถึง ๒๕๑๔ การลงทุนจากสหรัฐมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง และหลังจากปี ๒๕๑๔ เป็นต้นมา ปริมาณเงินลงทุนของญี่ปุ่นกลับมีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในปี ๒๕๒๐ ขณะที่การลงทุนของสหรัฐอเมริกาตกลงอย่างมากในปีนั้น (ตารางที่ ๒.๑)

ตารางที่ ๒.๑

เงินไหลเข้าจากการลงทุนโดยตรงในประเทศไทย

Net Inflow of Direct Investment in Thailand

ปี	ปริมาณการลงทุนสุทธิ	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	ล้านบาท
				อังกฤษ
๒๕๑๑	๑,๒๓๙.๗	๑๘๒.๑	๖๕๗.๙	๒๑.๙
๒๕๑๒	๑,๐๕๗.๕	๔๐๔.๓	๔๗๐.๓	๒๖.๑
๒๕๑๓	๘๙๐.๕	๓๒๒.๑	๓๕๑.๙	๔๐.๗
๒๕๑๔	๘๐๘.๔	๒๖๓.๖	๓๔๑.๑	๑๙.๒
๒๕๑๕	๑,๔๒๗.๑	๓๔๐.๘	๖๑๙.๖	๑๓๐.๘
๒๕๑๖	๑,๖๐๔.๙	๗๐๗.๗	๓๐๔.๗	๗๖.๐
๒๕๑๗	๓,๘๓๖.๔	๗๔๙.๖	๑,๖๗๕.๐	๑๙๖.๑
๒๕๑๘	๑,๗๔๔.๘	๔๒๓.๖	๘๑๙.๑	๑๐๙.๗
๒๕๑๙	๑,๖๑๔.๑	๔๒๔.๒	๔๔๔.๑	๑๗๖.๖
๒๕๒๐	๒,๑๖๓.๘	๘๐๓.๗	๔๙๒.๔	๑๘๒.๙
๒๕๒๑	๑,๐๔๐.๘	๖๘๖.๗	๕๑๖.๒	๖๕.๖

หมายเหตุ เงินไหลเข้าสุทธิหมายถึงส่วนของผู้ถือหุ้น (equitys) และเงินกู้ (loans) จากบริษัทแม่ รวมทั้งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การกระจายของการลงทุนต่างประเทศตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แจกแจงไว้ พบว่าจะมีการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมมากที่สุด (ตารางที่ ๒.๒) ในหมวดนี้ กิจการสิ่งทอ และเครื่องใช้ไฟฟ้ามีปริมาณการลงทุนสูงสุด ส่วนอุตสาหกรรมในสาขาอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงไปได้แก่ การก่อสร้าง และเหมืองแร่

ตารางที่ ๒.๒

การลงทุนโดยตรงในประเทศไทยแยกตามสาขา เศรษฐกิจ

สาขาเศรษฐกิจ	ล้านบาท						
	๒๕๑๕	๒๕๑๖	๒๕๑๗	๒๕๑๘	๒๕๑๙	๒๕๒๐	๒๕๒๑
การเงิน	๑๒๗.๐	๑๖๙.๘	๑,๒๗๖.๖	๓๙๑.๖	๒๑๘.๔	๖๐๖.๑	-๙๒.๖
การค้า	๓๓๒.๘	๔๔๖.๖	๒๒๖.๔	๔๔๕.๔	๔๓๖.๓	๓๐๖.๓	๓๔๓.๐
การก่อสร้าง	๓๑๕.๖	๑๓๒.๖	๙๖.๗	๑๖๘.๖	๑๕๒.๓	๒๒๗.๐	๑๙๐.๓
เหมืองแร่	๑๗๐.๙	๔๓.๑	๑,๑๗๖.๖	๖๒.๓	๘๖.๙	๙๑.๖	๖๗.๕
การเกษตร	๔.๙	๕.๐	๑๕.๒	๒.๑	๑.๓	-๐.๒	-๑๘.๒
อุตสาหกรรมการผลิต	๓๐๘.๔	๖๐๘.๖	๑,๐๓๐.๘	๕๘๒.๑	๕๕๘.๘	๖๕๙.๑	๔๖๓.๔
บริการ	๑๖๗.๕	๑๙๙.๒	๑๑.๑	-๘.๖	๒๖๐.๑	๒๗๓.๙	๘๗.๔
รวม	๑,๔๒๗.๑	๑,๖๐๕.๙	๓,๘๓๖.๔	๑,๗๕๔.๘	๑,๖๑๔.๑	๒,๑๖๓.๘	๑,๐๔๐.๘

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

บริษัทลงทุนข้ามชาติของหลาย ๆ ประเทศได้เข้ามาลงทุนในกิจการแทบทุกสาขา
 บริษัทฯ ของแต่ละประเทศจะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป เช่น บริษัทญี่ปุ่นซึ่งมีสัดส่วน
 ของการลงทุนสูงสุดนิยมลงทุนในกิจการเงินทุน (Joint-Venture) คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒
 ของจำนวนกิจการที่มีทุนญี่ปุ่นอยู่ด้วย (เฉพาะกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน กิจการที่
 ไม่อยู่ในข่ายนี้ไม่มีข้อมูลที่แน่ชัด) อัตราส่วนของหุ้นญี่ปุ่นอยู่ระหว่างร้อยละ ๑๕ ถึง ๕๐
 ซึ่งต่ำกว่าบริษัทฯ ยุโรป และสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่บริษัทญี่ปุ่นจะลงทุนในกิจการสิ่งทอ
 ประกอบรถยนต์และเครื่องไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี ๒๕๐๓ - ๒๕๑๓ การลงทุน
 ในกิจการสิ่งทอของญี่ปุ่นสูงถึงร้อยละ ๕๐ ของการลงทุนทั้งหมด ลักษณะสำคัญคือ กิจการที่
 ลงทุน เป็นประเภทที่ใช้เทคนิคการผลิตระดับกลาง ซึ่งในข้อนี้ต่างจากการลงทุนของสหรัฐ-

อเมริกาที่นิยมลงทุนในกิจการที่ต้องใช้เทคนิคสูง เช่น การกลั่นน้ำมัน เคมีภัณฑ์ หล่อหลอม-
โลหะ^๑

การกระจายการลงทุนของบริษัทฯ เหล่านี้ ทำให้เกิดเป็นกลุ่มการผลิตหรือ
การค้าในแต่ละสาขาเศรษฐกิจ ในหลายกลุ่มจะมีบริษัทการค้าของตนเอง เป็นแกนกลาง
สำหรับจัดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้นมา ปกติบริษัทการค้าจะเป็นบริษัทแรกที่เข้ามาทำกิจการ
ก่อน แล้วจึงตั้งบริษัทการผลิตตามมา ในบางกรณีก็จะเริ่มจากบริษัทการผลิตก่อน หรือใช้
ตัวแทนจำหน่ายซึ่ง เป็นบริษัทที่ทำการค้าอยู่แล้ว เป็นผู้ขายสินค้า การดำเนินการค้าของ
บริษัทฯ ในลักษณะแรกมักจะเป็นกับบริษัทที่เข้ามาลงทุนก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และ
เป็นบริษัทของยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมันนี เมื่อบริษัทการค้าเห็นว่าอุปสงค์ของสินค้า
ที่สั่งเข้ามาจำหน่ายมีมากก็จะตั้งโรงงานผลิตตามมา ส่วนในกรณีบริษัทของญี่ปุ่นก็มีการ
ร่วมลงทุนกับบริษัทการค้าของญี่ปุ่น แต่ส่วนมากแล้วก็ได้ร่วมทุนกับนักธุรกิจไทย ซึ่งเคย
เป็นผู้แทนจำหน่ายสินค้าที่บริษัทฯ ผลิต หรือมีการติดต่อทางการค้าในรูปแบบอื่น ๆ
มาก่อน

ตัวอย่างของกลุ่มบริษัทลงทุนข้ามชาติในประเทศไทย

๑. Italthai Holding เชื้อชาติอิตาลีมีหุ้นอยู่ในกิจการต่าง ๆ เช่น

ชื่อบริษัท	ชนิดของกิจการ	ถือหุ้น%	ยอดขาย	กำไรสุทธิ	สินทรัพย์
			๒๕๒๑	๒๕๒๑	๒๕๒๑
๑. Business Information and Research	วิจัยธุรกิจ วารสารธุรกิจ	๗๕	๑๑,๘๔๗,๐๐๐	n.a	๓,๖๑๔,๐๐๐
๒. Italian-Thai Development	บริษัทรับเหมา	๒๕	๘๘๖,๑๑๑,๐๐๐	๑๔,๙๔๗,๐๐๐	๘๗๙,๑๗๔,๐๐๐
๓. Siam Hotel Syndicate	โรงแรมโอเรียนเต็ล	๒๕.๓	๒๐๘,๔๘๗,๐๐๐	๒๑,๗๓๖,๐๐๐	๔๐๔,๔๑๐,๐๐๐

๑๗๑

๒. Berli Jucker เชื้อชาติเยอรมัน ส่งสินค้าเข้าหลายชนิด ตัวแทนจำหน่ายเครื่องจักรจากต่างประเทศ เฉพาะบริษัทนี้มียอดขาย ในปี ๒๕๒๑ ถึง ๘๖๔,๑๕๗,๐๐๐ บาท กำไรสุทธิ ๔๐,๘๓๓,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ไม่รวมกิจการของบริษัทในเครือถือหุ้นอยู่ในบริษัทต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อบริษัท	ชนิดของกิจการ	ถือหุ้น %	ยอดขาย	กำไรสุทธิ	สินทรัพย์
			๒๕๒๑	๒๕๒๑	๒๕๒๑
๑. Alaska Milk Industry	นมข้นหวาน นมระเหย	๗๕	๒๐๕,๖๖๐,๐๐๐	๔๖๔,๐๐๐	๑๒๕,๐๔๕,๐๐๐
๒. Central Foods (Thailand)	จัดจำหน่าย นมข้นหวาน	๗๐	๑๖๑,๒๒๑,๐๐๐	๑๙,๐๐๐	๔๕,๐๖๖,๐๐๐
๓. Thai Glass Industries	แก้ว	๑๐	๕๔๘,๙๓๐,๐๐๐	๔๖,๗๘๔,๐๐๐	๔๘๕,๐๗๘,๐๐๐
๔. Thai Scott Paper	กระดาษชำระ	๑๐	๑๑๘,๑๓๐,๐๐๐	๑๓,๘๗๖,๐๐๐	๘๓,๒๒๓,๐๐๐
๕. Rubia Industries	สบู่ เครื่องสำอางค์	๙๖.๒	n.a	n.a	n.a

๓. Anglo-Thai (Bangkok) เชื้อชาติอังกฤษ ผู้นำเข้าสินค้าประเภทเคมีภัณฑ์และเภสัชภัณฑ์ รวมทั้งอุปกรณ์ทางการแพทย์ ปี ๒๕๒๑
มียอดจำหน่าย ๓๕๑,๔๓๙,๐๐๐ บาท กำไรสุทธิ ๘,๑๐๘,๐๐๐ บาท มีหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อบริษัท	ชนิดของกิจการ	ถือหุ้น %	ยอดขาย	กำไรสุทธิ	สินทรัพย์
			๒๕๒๑	๒๕๒๑	๒๕๒๑
๑. Anglo-Thai Services	ขนส่งทางทะเล	๒๔.๕	๑๕,๖๖๒,๐๐๐	n.a	๒๓,๑๓๘,๐๐๐
๒. Anglo-Thai Motors	ขายรถฟอร์ด	๙๘.๔	๒๖๔,๙๘๔,๐๐๐	๑๖,๐๒๐,๐๐๐	๑๖๐,๗๙๙,๐๐๐
๓. P.C.S. Thailand	กำจัดแมลง	๙๙.๗	๑๓,๘๓๙,๐๐๐	n.a	๑๓,๐๖๔,๐๐๐
๔. Thai Motor Industries	รถแทรกเตอร์	๙๘.๔	๔๐๕,๗๖๐,๐๐๐	n.a	๔๘๑,๗๕๙,๐๐๐
ฯลฯ					

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ บรรษัทอเมริกันเข้ามามีบทบาทในการลงทุนมากขึ้น แต่ในช่วงหลังบริษัทญี่ปุ่นแข่งขันขึ้นมา เนื่องจากนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศแถบเอเชียและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่น การลงทุนของญี่ปุ่นมีอัตราส่วนสูงและหนักไปในทางอุตสาหกรรม^๑ ในบรรดานักลงทุนที่สำคัญของญี่ปุ่นนี้จะมีบริษัทการค้าร่วมอยู่ด้วยหลายสาขา ฮันไดคัง มิตซูบิ มิตซูบิชิ มารูเบนิ ชิ.อีโต นิจิเม็น นิซโซฮิวาย จะได้กล่าวถึงเฉพาะ ๒ บริษัทแรกที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย

ทั้งมิตซูบิและมิตซูบิชิ มักจะมีการลงทุนในกิจการประเภทเดียวกัน และในสัดส่วนของการถือหุ้นที่ใกล้เคียงกัน ดังที่ได้รวบรวมไว้ในตาราง

^๑สภาพการค้าแห่งประเทศไทย, ญี่ปุ่นกำลังทำอะไรในประเทศไทย, หน้า ๑.

1 Mitsui ถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อบริษัท	ประเภทของกิจการ	ถือหุ้น %	ยอดขาย ๒๕๒๑	กำไรสุทธิ ๒๕๒๑	สินทรัพย์ ๒๕๒๑
๑. Bangkok Drying and Silo	อบสีข้าว	๑๐.๗	น.า	น.า	น.า
๒. Bangkok Nylon	สิ่งทอไนลอน	๑๗.๒	๖๒,๑๓๘,๐๐๐	๕,๘๙๖,๐๐๐	๗๐,๖๕๕,๐๐๐
๓. Inter-Asian Tobacco Exporter	ยาสูบส่งออก	๓๓	๕๓,๕๓๘,๐๐๐	๓,๕๗๕,๐๐๐	๒๓,๖๙๓,๐๐๐
๔. น้ำตาลกุ่มกวาปี	น้ำตาล	๔๗.๙	๒๙๑,๓๒๙,๐๐๐	๕๖,๘๔๒,๐๐๐	๓๔๔,๒๕๒,๐๐๐
๕. Mitsiam International	เครื่องจักรนำเข้า	๕๙	๒๐๒,๓๘๑,๐๐๐	๕,๒๓๔,๐๐๐	๗๐,๐๗๔,๐๐๐
๖. Thai Hino Industry	ประกอบรถยนต์	๓๘.๔๕	๕๑๕,๓๓๙,๐๐๐	๔,๖๕๔,๐๐๐	๓๙๒,๕๗๗,๐๐๐
๗. Toray Nylon Thai	สิ่งทอ	๒๐	๕๑๐,๑๓๓,๐๐๐	๓๑,๐๙๕,๐๐๐	๔๘๒,๕๐๑,๐๐๐
๘. Thai Suiting Mills	สิ่งทอ	๑๐	น.า	น.า	น.า

ฯลฯ

2 Mitsuebichi มีหุ้นอยู่ใน

ชื่อบริษัท	ชนิดของกิจการ	ถือหุ้น %	ยอดขาย	กำไรสุทธิ	ทรัพย์สิน
			๒๕๒๑	๒๕๒๑	๒๕๒๑
๑. Bangkok Weaving Mill	สิ่งทอ	๒๗	๕๐๔,๐๓๐,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๕๘๗,๐๙๔,๐๐๐
๒. G.S. Steel	เหล็กกล้า	๓๐	๖๔๔,๗๘๐,๐๐๐	๔๕,๒๘๐,๐๐๐	๕๖๒,๐๕๐,๐๐๐
๓. Thai Chemical	เคมีภัณฑ์	๔๐	๑๘๑,๖๙๐,๐๐๐	๑๖,๘๓๘,๐๐๐	๙๗,๘๙๑,๐๐๐
๔. Thai Glass	แก้ว	๔๐	๓๕๐,๐๖๑,๐๐๐	๑,๙๖๑,๐๐๐	๑๒,๑๑๗,๐๐๐
๕. Thai Pineapples and Canning Industry	สับประรดกระป๋อง	๔๙	๔๔๔,๘๔๑,๐๐๐	๑๔,๘๓๐,๐๐๐	๒๘๖,๙๓๕,๐๐๐
๖. Thai Kurabo	สิ่งทอ	๘.๗	๓๔๑,๖๔๕,๐๐๐	๓,๑๓๒,๐๐๐	๓๙๘,๕๘๑,๐๐๐
๗. Thai Poly Plastic Industry	พลาสติกเส้นใย	๒๐	๖๑,๕๘๑,๐๐๐	น.ล	๕๖,๔๓๗,๐๐๐
๘. Thai Trading and Investment	ตัวแทนการค้า	๕๙	๓๔๓,๑๖๔,๐๐๐	๖,๕๐๕,๐๐๐	๒๙๒,๕๖๖,๐๐๐
๙. Tri Patch Isuzu	รถบรรทุก	๓๙.๓	๓,๓๒๖,๑๘๙,๐๐๐	๕๒,๑๖๒,๐๐๐	๓,๙๒๔,๐๘๒,๐๐๐

๑๑๗

ที่มา : ข้อมูลทั้งหมดเรียบเรียงจาก Million Baht Business Information Thailand '79 - '80 ของ Pan Siam

Communication 2522 Section 9 Company Profile

* จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า

๑. สาขาของบริษัทในแถบยุโรปนิยมจัดตั้งบริษัทการค้า (Trading Company) และมีบริษัทการผลิตกระจายอยู่ในสาขาต่าง ๆ การค้าจะกระทำผ่าน Trading Company หุนที่ถือในบริษัทต่าง ๆ มีสัดส่วนสูงโดยทั่วไปมากกว่าร้อยละ ๕๐ บริษัทแต่ละแห่งกระจายการผลิตในแนวนอน (Horizontal Expansion)

๒. บริษัทของญี่ปุ่นจะถือหุนในกิจการผลิตหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่ต่อเนื่องกัน การขยายตัวของบริษัทอยู่ในแนวตั้ง (Vertical Expansion)^๑ และมีความสัมพันธ์ในกิจการสิ่งทอ ประกอบรถยนต์ขณะที่บริษัทยุโรปลงทุนมากในกิจการก่อสร้างและวิศวกรรม บริษัทญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีสัดส่วนของการถือหุนน้อยกว่าร้อยละ ๕๐

ปัญหาของบริษัทลงทุนข้ามชาติเหล่านี้คือผู้ว่า บริษัทได้กลายเป็นผู้ผูกขาดน้อยรายในการผลิตแต่ละอย่างมีความเป็นจริงเพียงใดในประเทศไทย ต่อไปนี้จะได้ยกตัวอย่างอุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งมีการลงทุนสูงสุด และมีผู้ผลิตทั้งชาวไทยและต่างชาติ เพื่อพิจารณาถึงปัญหาข้างต้น

จากการสำรวจการถือหุนของบริษัทสิ่งทอของ Business in Thailand เดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๒๒ กลุ่มผู้นำในอุตสาหกรรมสิ่งทอมีทั้งสิ้น ๖ กลุ่ม ดังนี้

^๑ การขยายการผลิตในแนวตั้ง ได้แก่การรวบรวมกระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอนของสินค้าเข้าด้วยกัน เช่น ปั่นด้าย ทอผ้า ฟอก ย้อม และ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งพบมากในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่บริษัทในกลุ่มเดียวกันจะแยกหน้าที่ในการผลิตแต่ละขั้นตอนโดยขายสินค้าของโรงงานหนึ่งให้เป็นวัตถุดิบของอีกโรงงานหนึ่ง ต่างกับการขยายการผลิตในแนวนอนซึ่งโรงงานที่จัดตั้งขึ้นไม่ได้มีความเกี่ยวเนื่องกันในกระบวนการผลิต และผลิตสินค้าที่แตกต่างกัน การส่งผ่านสินค้าตามที่เกิดขึ้นกับการขยายตัวในแนวตั้งจะเกิดขึ้นน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย

๑. กลุ่มอติ เรกสสาร	มีบริษัทในเครือ	๓ บริษัท
๒. กลุ่มโพธิรัตน์งูร	มีบริษัทในเครือ	๔ บริษัท
๓. กลุ่มสหยูเนี่ยน	มีบริษัทในเครือ	๑๑ บริษัท
๔. กลุ่มเทียน	มีบริษัทในเครือ	๔ บริษัท
๕. กลุ่มโทเร	มีบริษัทในเครือ	๘ บริษัท
๖. กลุ่มมิตซูบิชิ	มีบริษัทในเครือ	๓ บริษัท

ถ้าพิจารณาจากจำนวนบริษัทที่ผู้ถือหุ้นเหล่านี้มีหุ้นใหญ่อยู่ จะพบว่าบริษัทฯ ไม่มีบทบาทในอุตสาหกรรมสิ่งทอเท่าใดนัก อย่างน้อยจำนวนบริษัทในเครือก็น้อยกว่าบริษัทของนายทุนในประเทศ แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ จำนวนบริษัทเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบริษัทร่วมทุน (Joint Venture) ซึ่งถึงแม้ว่า บริษัทมีชาวไทยถือหุ้นอยู่ แต่การบริหารงานส่วนหนึ่งอยู่ในมือชาวต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น บริษัทอุตสาหกรรมผ้าไหมไทย จำกัด มีทุนจดทะเบียน ๖๓,๖๐๐,๐๐๐ บาท มียอดขายสูง เป็นหนึ่งในสิบของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ถึงแม้ว่าจะจัดให้อยู่ในกลุ่มของโพธิรัตน์งูร แต่หุ้นคนไทยมีเพียง ๗.๔๕ เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ Shikichima Spinning และ Nomura Trading ถือหุ้นร่วมกันคิดเป็นร้อยละ ๔๘.๔๘ อำนาจในการบริหารงานของบริษัทน่าจะตกอยู่ในมือของชาวต่างชาติมากกว่า

การที่จะชี้ว่าบริษัทฯ เข้าผูกขาดในกิจการใด อาจจะพิจารณาจากการเป็นเจ้าของวิธีการผลิต ซึ่งผู้รับเทคนิคต้องจ่ายเงินค่าตอบแทน ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ การฟอกย้อมและพิมพ์ผ้าถือว่าเป็นขั้นที่ต้องอาศัย เทคนิคขั้นสูงกว่าการผลิตขั้นอื่น ๆ จากข้อมูลของสมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอมีสมาชิกโรงงานฟอกย้อมทั้งหมด ๑๘ โรงงาน โรงงานขนาดใหญ่เป็นของชาวต่างประเทศทั้งสิ้น เช่น ลัคกี้เท็กซ์ (ไทย) ไทยเทียน ไทยโทเรเท็กซ์ไทมิลล์ ข้าง เทคนิคในการฟอกย้อม เป็นชาวต่างประเทศทั้งสิ้น และบริษัทก็ต้องจ่ายค่าเทคนิคการผลิต

เหล่านี้ ซึ่งตกประมาณร้อยละ ๐.๑ - ๗.๕ ของยอดขาย^๑ และในบรรดาสมาชิก ๗๗ รายของสมาคมฯ มีบริษัทที่เป็นทุนญี่ปุ่น ๒๐ ราย และหลายรายเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบที่สำคัญ เช่น เทียนโพสเอดเตอร์ ไทยชินเทนิคเท็กซ์ไทร์ ซึ่งป้อนเส้นใยประดิษฐ์ให้ตลาดในประเทศและส่งออก แต่เส้นใยสังเคราะห์เหล่านี้ต้องใช้เคมีภัณฑ์เป็นวัตถุดิบ ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยมีแหล่งนำเข้าที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก และญี่ปุ่น^๒ จึงไม่น่าสงสัยเลยว่าในที่สุดกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอจะถูกครอบงำจากบรรษัทฯ ในรูปใดบ้าง

อำนาจการผูกขาดของกลุ่มบริษัทลงทุนข้ามชาติในประเทศไทยนั้น เป็นเรื่องที่สับสนยากได้ยากเหมือน ๆ กับที่ไม่อาจจะทราบข้อเท็จจริงได้ในประเทศอื่น ๆ เพราะจากข้อมูลที่จะยืนยันพฤติการณ์ของบรรษัทฯ เหล่านี้ บทความของเศรษฐสยาม เรื่อง กลุ่มเจริญโภคภัณฑ์ นับเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงกระบวนการผูกขาดของบรรษัทลงทุนข้ามชาติ ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เกษตร เมื่อตระกูลเจียรวนนท์ร่วมมือกับอาเบอร์ เอเคอร์ อินเตอร์เนชั่นแนลกลายเป็นกลุ่มเจริญโภคภัณฑ์

ขั้นตอนของการผูกขาดเริ่มจากการที่บริษัทเจริญโภคภัณฑ์แจกลูกหมู หรือลูกไก่ให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงหรือขายได้ในราคาถูก แนะนำวิธีเลี้ยง รักษาโรค โดยใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่ขายในราคาถูก และบริษัทกรุงเทพฯค้าสัตว์จะรับซื้อไก่ที่เจริญเต็มที่แล้วคืนในราคาประกัน เรียกว่าเป็นการเลี้ยงโดยลูกแล้ว ถ้าลูกแล้วเป็นผู้ที่ต้องการจะเลี้ยงหมูหรือไก่แต่ไม่มีทุน ทางบริษัทจะให้คำแนะนำทั้งทางการเงิน การสร้างฟาร์ม รวมทั้งขายสินค้าให้ลูกแล้วในราคาผ่อนส่ง ส่วนพันธุ์สัตว์และอาหารสัตว์ จะได้รับจากฟาร์มในเครือ

^๑ มิ่งสรรพ์ สันติกาญจน์. ปัญหาในการกำหนดแนวนโยบายการควบคุมการซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศ, โรเนียว ๒๕๒๒ หน้า ๘.

^๒ สุภัญญา นิธังกร. อุตสาหกรรมสิ่งทอ, โรเนียว ๒๕๒๑ หน้า ๒๓.

ที่ใกล้เคียงในราคาเงินเชื่อ เมื่อสัตว์เลี้ยงอายุครบกำหนด จะนำไปขายให้ฟาร์มใกล้เคียงโดยหักบัญชีที่ค้างไว้ ลูกเล้าจะได้ค่าตอบแทนจากการเลี้ยงไก่ประมาณตัวละ ๒.๕๐ บาท วิธีนี้ลูกเล้าจะมีสภาพเป็นลูกจ้างมากกว่าเป็นเจ้าของฟาร์ม บริษัทก็ประหยัดค่าลูกจ้างและค่าคณงาน ทั้งลูกเล้ายังสนใจดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างดี ลักษณะพิเศษของสัตว์เลี้ยงหรือพืชพันธุ์ของกลุ่มเจริญโภคภัณฑ์ คือ จะให้ผลผลิตสูงมีมาตรฐานเดียวกัน แต่การเลี้ยงดูรักษาต้องใช้อาหารหรือปุ๋ยจากบริษัท พืชหรือสัตว์เหล่านี้ไม่อาจจะขยายพันธุ์ได้ หรือไม่ได้ผลดีเท่าพันธุ์แม่ต้องได้รับลูกอ่อนหรือเมล็ดจากบริษัทเท่านั้น^๑ การทำงานของกลุ่มเจริญโภคภัณฑ์ทำให้ตระกูลเจียรนันทน์ ทำหน้าที่เป็นนายหน้า (Comprador) ให้อาเบอร์เอเกอร์สำหรับตลาดสินค้าเกษตรในประเทศไทย

สำหรับในอุตสาหกรรมเภสัชภัณฑ์ซึ่งเชื่อกันว่า ถูกอิทธิพลของบริษัทฯ ข้ามชาติผูกขาดมากที่สุดนั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมนี้ในประเทศกลุ่มอาเซียนของอาเซียน^๒ สำหรับในประเทศไทยพบว่า จากการสอบถามสาขาของบริษัท ๓ แห่ง มีเพียงบริษัทเดียวที่มีอิสระในการซื้อวัตถุดิบจากตลาดอื่น ๆ แต่ต้องซื้อจากบริษัทแม่เพียง ๒ ชนิดเท่านั้น สำหรับอีก ๒ บริษัทต้องซื้อวัตถุดิบและยาสำเร็จรูปทุกชนิดจากบริษัทแม่ อย่างไรก็ตามบริษัทเหล่านี้ได้ให้เหตุผลว่า การซื้อวัตถุดิบหรือยาจากบริษัทแม่จะช่วยลดค่าใช้จ่าย และงานที่ทำโดยเฉพาะบริษัทที่ต้องการควบคุมคุณภาพของสินค้า การซื้อจากบริษัทแม่จะทำให้สินค้าได้มาตรฐานเดียวกัน

^๑ เศรษฐสยาม, จากท้องนาถึงหอคอยงาช้าง, (พับลิคเพรส มกราคม ๒๕๒๒) หน้า ๗๘ - ๘๐.

^๒ Hutangura P. and Sepulveda C., The Pharmaceutical Industry in Asean Countries., (UNAPDI, December 1979), pp. 317 - 318.

สำหรับการใช้ราคาโอนระหว่างบริษัทนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทแม่และสาขา
อย่างไรก็ตาม เชื่อว่า สาขาของบริษัทจะใช้การโอนราคา โดยเฉพาะสาขาที่ถูกผูกมัดให้
ซื้อสินค้าจากบริษัทแม่ทุกอย่าง สำหรับประเทศไทยที่ต้องจ่ายค่าบริโภคนยาถึง ๗,๐๔๐
ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ ๕๐ ของรายจ่ายสาธารณสุขของรัฐและเอกชนรวมกัน^๑
โดยเฉพาะตัวยาที่ใช้ในการผลิตที่สำคัญส่วนใหญ่สั่งซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งไม่เป็นปัญหาว่า
การสูญเสียเงินตราต่างประเทศเนื่องจากการครอบงำของบริษัทยา จะเป็นไปได้ในวิธี
ทางใดบ้าง

ลักษณะทั่วไปของบริษัทที่ศึกษา

ข้อมูลที่น่ามาศึกษาถึงผลกระทบจากการดำเนินงานของบริษัทลงทุนข้ามชาติ
ในประเทศไทยต่อดุลการชำระเงิน ได้จากการสำรวจของคณะกรรมการส่งเสริมการ-
ลงทุนที่ได้รับคำตอบจากบริษัทซึ่งอยู่ในการส่งเสริมระหว่างปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๒๐ ข้อมูลมี
ความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยสาเหตุต่อไปนี้

๑. ในการผลิตแต่ละหมวดข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งอาจเนื่องจาก
หมดระยะของการส่งเสริม
๒. ข้อมูลบางปีมีจำนวนน้อยมาก ทำให้ขาดความต่อเนื่องสำหรับการ-
วิจัยครั้งนี้ ฉะนั้น เพื่อการเปรียบเทียบจึงเลือกใช้ข้อมูลชุดที่มีมากกว่า ๒ ปีขึ้นไป เพื่อ
ศึกษาถึงผลของการดำเนินการในระยะเวลาต่างกัน

หลังจากคัดเลือกข้อมูลตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๒ แล้ว เหลือบริษัทตัวอย่างดังนี้

^๑ดร.ทริทอง หงษ์วิวัฒน์, บริษัทยาข้ามชาติกับทุนนิยมผูกขาด, (โรเนียว
๒๕๒๓) หน้า ๑.

หมวด ๑	สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตร มีทั้งสิ้น	๑๒	บริษัท แยกออกเป็น
	๑. อาหารนม	๓	บริษัท
	๒. สัตว์ประคกรป้องกัน	๒	บริษัท
	๓. ยาสูบ	๑	บริษัท
	๔. อาหารสัตว์	๑	บริษัท
	๕. แป้งจากพืช	๑	บริษัท
	๖. ยางรถยนต์	๓	บริษัท
	๗. มะพร้าว	๑	บริษัท
หมวด ๒	แร่โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ กระเบื้อง มีทั้งสิ้น	๑๔	บริษัท
	๑. หลอมหล่อโลหะ และผลิตภัณฑ์โลหะ	๑๑	บริษัท
	๒. กระเบื้อง	๒	บริษัท
	๓. กระฉก	๑	บริษัท
หมวด ๓	เคมีภัณฑ์ สี และกระดาษ ๑๖ บริษัท ประกอบด้วย		
	๑. กระดาษและผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน	๔	บริษัท
	๒. สี	๔	บริษัท
	๓. เคมีภัณฑ์	๔	บริษัท
	๔. ยาและเภสัชภัณฑ์	๓	บริษัท
หมวด ๔	เครื่องจักรกล เครื่องไฟฟ้า ประกอบรถยนต์ ๑๔ บริษัท		
	๑. เครื่องไฟฟ้า	๘	บริษัท
	๒. แบตเตอรี่	๔	บริษัท
	๓. ประกอบรถยนต์ รถจักรยานยนต์	๔	บริษัท
	๔. อะไหล่รถยนต์	๒	บริษัท
หมวด ๕	สิ่งทอ	๑๔	บริษัท
	รวมทั้งสิ้น	๗๕	บริษัท

เนื่องจากบริษัทตัวอย่างมีขนาดใหญ่เล็กไม่เท่ากัน ฉะนั้น จึงได้แยกบริษัทออกตามทรัพย์สิน (Asset) ของบริษัทในแต่ละหมวด โดยใช้ทรัพย์สินในปี ๒๕๑๔ เป็นเกณฑ์ (สำหรับบริษัทที่ไม่มีข้อมูลในปี ๒๕๑๔ ให้ใช้ข้อมูลปีแรกของบริษัทนั้น)

ลักษณะสำคัญของบริษัทตัวอย่างมีดังนี้

๑. เมื่อแยกบริษัทออกตามขนาดการผลิต โดยใช้ทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ หมวด-เครื่องไฟฟ้าและอุปกรณ์มีการผลิตขนาดเล็กและขนาดกลาง (สินทรัพย์น้อยกว่า ๕๐ ล้านบาท) เป็นส่วนใหญ่ ในหมวดนี้โรงงานขนาดใหญ่ที่สุดมีสินทรัพย์ไม่เกิน ๒๐๐ ล้านบาท ในขณะที่การผลิตอีก ๔ หมวด มีโรงงานขนาดใหญ่ โดยเฉพาะหมวดที่ ๒ บริษัทที่มีมูลค่าทรัพย์สินสูงสุด คือ ๘๐๐ ล้านบาท (ตารางที่ ๒.๓)
๒. โดยทั่วไปบริษัทจะมีทรัพย์สินอยู่ระหว่าง ๑๑ ถึง ๕๐ ล้านบาท ซึ่งมีถึง ๓๑ บริษัท โดยกลุ่มประกอบรถยนต์ และเครื่องไฟฟ้า มีมากที่สุด (ตารางที่ ๒.๓)
๓. เมื่อแยกบริษัทตามผู้ถือหุ้นและสัดส่วนของหุ้นต่างประเทศ บริษัทที่ร่วมทุนกับญี่ปุ่น มีจำนวนสูงสุดคือร้อยละ ๕๐.๖๗ ของตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือประเทศอื่น ๆ เช่น อังกฤษ เยอรมันนี สก๊อตแลนด์ โปรตุเกส จีนไต้หวัน อ่องกง สิงคโปร์ (สามประเทศหลังนี้ถึงแม้จะไม่มีบทบาทในระดับโลก แต่ความสำคัญของการลงทุนจากสามประเทศนี้มีมากพอควรในประเทศไทย) ตกประมาณ ๓๐.๖๗ เปอร์เซ็นต์ บริษัทที่มีหุ้นของสหรัฐอเมริกา มีอยู่ร้อยละ ๑๘.๖๖ (ตารางที่ ๒.๔)
๔. ถ้าจะถือว่าบริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศตั้งแต่ร้อยละ ๔๐ ขึ้นไป (ดูภาคผนวก) อยู่ในการควบคุมของต่างประเทศ (Foreign Controlled) บริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศต่ำกว่าร้อยละ ๒๕ ถือว่าอยู่ในความควบคุมของคนไทย (Locally Controlled) และบริษัทที่มีหุ้นต่างประเทศอยู่ระหว่างร้อยละ ๒๖ ถึง ๔๐ เป็นการควบคุมร่วมกัน (Joint Controlled) บริษัทในแบบแรกมี ๕๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๖ แบบที่สองมี ๔ บริษัท คิดเป็นร้อยละ ๑๒ และแบบที่สามมีจำนวน ๔ บริษัท คิดเป็นร้อยละ ๑๒ (ตารางที่ ๒.๕)

๕. การกระจายการลงทุนในระหว่างทุนญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา จะแตกต่างกันคือ ญี่ปุ่นจะลงทุนสูงสุดในหมวดเครื่องไฟฟ้า ประกอบรถยนต์ และสิ่งทอ ขณะที่บริษัทสหรัฐอเมริกา ลงทุนในหมวดสินค้าเกษตร และถลุงโลหะ ส่วนประเทศอื่น ๆ ลงทุนในหมวดเคมีภัณฑ์ (ส่วนใหญ่เป็นประเทศยุโรป)

๖. ลักษณะสำคัญทางการเงินของบริษัททั้ง ๓ ประเภท คือ บริษัทที่มีทุนต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ (Foreign Controlled) มีการกู้ยืมเงินตราต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนต่อทุนจดทะเบียนน้อยกว่าบริษัทประเภท Locally Controlled (ข้อสังเกตคือ บริษัทประเภทหลังที่นำมาคำนวณมีเพียง ๔ บริษัท แต่เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่า ๒ บริษัท ขณะที่บริษัทแบบแรกที่มีการกู้ยืมเงินตราต่างประเทศมีถึง ๒๖ ราย และเป็นบริษัทขนาดกลาง) สำหรับบริษัท Joint Controlled การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศตกประมาณครึ่งหนึ่งของทุนจดทะเบียน (ในขณะที่ทุนจดทะเบียนสามารถชำระก่อนเพียงร้อยละ ๒๕ เท่านั้น) (ตารางที่ ๒.๕)

๗. สำหรับสัดส่วนของเงินกู้ในประเทศต่อเงินกู้ต่างประเทศ ปรากฏว่าเงินกู้ต่างประเทศมีบทบาทในบริษัทแบบที่ ๑ และแบบที่ ๓ แต่บริษัท Joint Controlled เงินกู้ในประเทศมีความสำคัญกว่าอีก ๒ แบบ แต่อย่างไรก็ตาม บริษัททั้ง ๓ ประเภทก็ ยังพึ่งเงินกู้ต่างประเทศมากกว่า ข้อสังเกตในกรณีนี้คือ เงินกู้ต่างประเทศอยู่ในรูป

เงินเชื่อของผู้ขาย ทั้งวัตถุดิบและเครื่องจักรกล

๘. เมื่อคำนวณกำไรก่อนหักภาษีของบริษัท เทียบกับขนาดการผลิต คือ ทรัพย์สินในปี ๒๕๑๔ กิจกรรมประเภท Joint Controlled และ Locally Controlled ในหลายหมวดมีเพียงบริษัทเดียวจึงไม่อาจจะสรุปลักษณะของกลุ่มทั้งสองได้

ถ้าพิจารณาเฉพาะกลุ่ม Foreign Controlled กิจกรรมประเภทโลหะภัณฑ์ให้ ผลกำไรต่อการผลิตต่ำสุด คือ น้อยกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ประมาณเท่าตัว ส่วนเคมีภัณฑ์ให้ ผลตอบแทนสูงสุด (ไม่ได้คำนึงถึงกำไรต่อยอดขาย เนื่องจากการขายสินค้าแต่ละชนิดมัก

จะมีอัตรากำไรแตกต่างกัน) สำหรับในหมวดนี้กิจการ Joint Controlled ในตัวอย่าง มี ๔ บริษัทและผลตอบแทนเป็นลบ อย่างไรก็ตามการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มในหมวด การผลิตทั้ง ๕ ไม่อาจจะให้ภาพชัดเจนได้เนื่องจากตัวอย่างมีน้อยมาก

๔. จุดเด่นทางการเงินและการค้าของบริษัทตัวอย่าง

๔.๑ หมวดผลิตภัณฑ์เกษตร ซึ่งแบ่งออกเป็นการผลิต นมกระป๋อง แป้งสาลี สับปะรดกระป๋อง ยางรถยนต์ และผู้ส่งออก ยาสูบและมะพร้าว สำหรับใน ๕ ประเภทแรกบริษัทตัวอย่างมียอดขายเป็นอันดับที่ ๑ ถึง ๓ ในปี ๒๕๑๔ - ๒๕๒๑ โดยเฉพาะบริษัทผลิตแป้งสาลีที่มียอดขายเป็นอันดับหนึ่งมาโดยตลอด และส่วนแบ่งในตลาดสูงสุด ในปี ๒๕๒๑

๔.๒ หมวดสินค้าโลหะภัณฑ์ บริษัทตัวอย่าง ๑๐ บริษัท มียอดขายสูงสุดในอุตสาหกรรมประเภทนี้ตั้งแต่อันดับที่ ๑ - ๕ และอันดับ ๗ - ๙ บริษัท เหล็กสยามมี ยอดขายสูงสุดในอุตสาหกรรมประเภทนี้ตลอด ๓ ปี (๒๕๑๔ - ๒๕๒๑)

๔.๓ หมวดเคมีภัณฑ์ ยา กระจก ยาสี ในอุตสาหกรรมยาบริษัทตัวอย่าง มียอดขายเป็นอันดับ ๕ รองจากบริษัทท้องถิ่น ๓ บริษัท และบริษัทต่างชาติ ๑ บริษัท ส่วน บริษัท เคมีภัณฑ์ เป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ และผลิตสารเคมี PVC ที่ใช้ในการ ผลิตพลาสติก ส่วนบริษัทที่มียอดขายอันดับ ๑ ถึง ๕ ของกิจการนี้ ส่วนกระจกยามีบริษัท ตัวอย่าง ๒ แห่งที่มียอดขายเป็นอันดับ ๒ และ ๓

๔.๔ หมวดเครื่องไฟฟ้า ประกอบรถยนต์และแบตเตอรี่ แม้ว่าบริษัทประ- กอบรถยนต์จะไม่ใช้บริษัทที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการประกอบรถยนต์ แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ ประกอบรถบรรทุกทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งรถจักรยานยนต์ แต่ในหมวดเครื่อง- ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ บริษัทเหล่านี้มียอดขายสูงสุด

๙.๕ หมวดสิ่งทอ บริษัทตัวอย่างมียอดขายอยู่ในอันดับระหว่าง ๒ - ๒๐
ของการจัดอันดับในปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๑^๑

การที่บริษัทเหล่านี้มียอดขายเป็นอันดับต้น ๆ ในแต่ละหมวดการผลิต ทำให้มีส่วน
แบ่งในตลาดค่อนข้างสูงมาก อิทธิพลในตลาดสูงกว่าบริษัทอื่น ๆ ดังนั้น การศึกษาบทบาท
ของบริษัทเหล่านี้จึงพอจะช่วยให้เห็นภาพของอุตสาหกรรมที่บริษัทเหล่านี้ดำเนินการผลิตอยู่

^๑รวบรวมจาก Million Baht Business Information, Thailand

'79 - '80 Section F Sectional Ranking.

ตารางที่ ๒.๓

ขนาดของบริษัทตัวอย่างจำแนกตามทรัพย์สินปี ๒๕๑๔

ล้านบาท

ทรัพย์สิน	ทรัพย์สิน									รวม
	<๑๐	๑๑-๕๐	๕๑-๑๐๐	๑๐๑-๑๕๐	๑๕๑-๒๐๐	๒๐๑-๒๕๐	๒๕๑-๓๐๐	๓๐๑-๕๐๐	>๕๐๐	
สินค้ำ										
สินค้ำเกษตร	๑	๒	๑	๒	๒	๑	๑	๒	๑	๑๒
โลหะภัณฑ์	๒	๔	๔	-	-	-	๒	๑	๑	๑๔
เคมีภัณฑ์	-	๕	๒	๒	๑	-	-	๑	๑	๑๖
เครื่องไฟฟ้ารถยนต์	๒	๑๕	-	๑	๑	-	-	-	-	๑๙
สิ่งทอ	-	๑	๔	๒	๓	๒	-	๑	๑	๑๔
รวม	๕	๓๑	๑๑	๗	๗	๓	๓	๕	๓	๗๕

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ตัวเลขทรัพย์สินบริษัทจากข้อมูลปี ๒๕๑๔, ๒๕๑๕, ๒๕๑๖ และ ๒๕๑๗

ตารางที่ ๒.๕

สัดส่วนของหุ้นต่างประเทศในบริษัทตัวอย่าง

หุ้นญี่ปุ่น

หุ้น %	หุ้นญี่ปุ่น							รวม
	< ๑๐	๑๑-๒๕	๒๖-๔๐	๔๑-๕๕	๕๖-๗๐	๗๑-๙๐	๙๐-๑๐๐	
สินค้าเกษตร	-	-	-	๒	-	-	-	๒
โลหะภัณฑ์	-	-	๓	๓	๑	-	-	๗
เคมีภัณฑ์	-	-	๒	-	๑	-	-	๓
เครื่องไฟฟ้าประ- กอบรถยนต์	-	๑	๔	๒	๕	๒	-	๑๔
สิ่งทอ	-	-	-	๘	-	๔	-	๑๒
รวม	-	๑	๙	๑๔	๗	๖	-	๓๗

หุ้นสหรัฐอเมริกา

สินค้าเกษตร	-	-	-	๒	๒	-	๑	๕
โลหะภัณฑ์	-	๑	-	๓	-	-	-	๔
เคมีภัณฑ์	๑	-	-	๑	๑	-	-	๓
เครื่องไฟฟ้าประ- กอบรถยนต์	-	-	-	-	-	-	๒	๒
สิ่งทอ	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑	-	๖	๓	-	๓	๑๔

หุ้นประเทศอื่น ๆ

สินค้าเกษตร	-	๑	-	๒	-	-	๒	๕
โลหะภัณฑ์	-	๑	-	-	๑	๑	-	๓
เคมีภัณฑ์	๑	๑	-	๑	๑	๒	๔	๑๐

ตารางที่ ๒.๔ (ต่อ)

	< ๑๐	๑๑-๒๕	๒๖-๔๐	๔๑-๕๕	๕๖-๗๐	๗๑-๘๐	๘๐-๑๐๐	รวม
เครื่องไฟฟ้าประ- กอบรถยนต์	-	๑	-	๑	๑	-	-	๓
สิ่งทอ	-	๑	-	๑	-	-	-	๒
รวม	๑	๕	-	๕	๓	๓	๖	๒๓

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ ๒.๕

การควบคุมธุรกิจ คัดตามการถือหุ้น

การควบคุม	% ทุนต่างประเทศ	จำนวนบริษัท	คิดเป็นร้อยละ
Foreign Controlled	๕๐-๑๐๐	๕๗	๗๖
Joint Controlled	๒๖-๔๐	๔	๑๒
Locally Controlled	๑-๒๕	๔	๑๒
	รวม	๖๕	๑๐๐

ที่มา : ตารางที่ ๒.๔

ตารางที่ ๒.๖

สัดส่วนของทุนจดทะเบียน เงินกู้ในประเทศ เงินกู้ต่างประเทศ
ของบริษัทตัวอย่าง เฉพาะปี ๒๕๑๔

การควบคุม	เงินกู้ต่างประเทศ	บริษัท	เงินกู้ในประเทศ	บริษัท
	ทุนจดทะเบียน		เงินกู้ต่างประเทศ	
Foreign Controlled	๐.๐๔	๒๖	๐.๔๔	๓๒
Joint Controlled	๐.๔๖	๔	๐.๔๕	๔
Locally Controlled	๐.๔๓	๔	๐.๕๒	๕

ที่มา : คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ ๒.๗

กำไรก่อนหักภาษีต่อทรัพย์สิน

	%		
	Foreign Controlled	Joint Controlled	Locally Controlled
หมวด ๑	๓.๓ (๕)	-	๔.๐ (๑)
หมวด ๒	๑.๗ (๗)	๗.๒ (๓)	-๔.๕๖ (๑)
หมวด ๓	๓.๗๘ (๖)	๖.๒๘ (๑)	-๐.๐๘ (๒)
หมวด ๔	๓.๑๒ (๑๒)	-๐.๑๑ (๕)	๐.๐๕ (๑)
หมวด ๕	๓.๖๑ (๑๒)	๐.๙๓ (๑)	๐.๕๗ (๑)

ที่มา : ข้อมูลคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๑๔